

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	5Cdo/119/2023
Identifikačné číslo spisu:	8107206110
Dátum vydania rozhodnutia:	30.05.2024
Meno a priezvisko:	JUDr. Jana Halušková
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2024:8107206110.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcov 1/ G. F., narodeného XX. C. XXXX, R. XX, 2/ C. F., narodeného XX. G. XXXX, R. XX, zastúpených advokátkou JUDr. Vierou Strakovou, Prešov, Námestie legionárov 5, proti žalovaným 1/ G. Y., 2/ K. G., 3/ G. R., 4/ C. Y., žalovaní 1/ až 4/ na neznámom mieste, v konaní zastúpení Slovenským pozemkovým fondom, Bratislava, Búdková 36, 7/ F. D., narodenej XX. G. XXXX, L. XXX, 9/ K. G. G., 10/ G. G., 11/ G. G., žalovaní 9/ - 11/ na neznámom mieste, v konaní zastúpení Slovenským pozemkovým fondom, Bratislava, Búdková 36, 12/ K. D., narodenej XX. U. XXXX, R. XXX, 13/ G. W., narodenej XX. E. XXXX, R. XXX, 14/ G. A. Š., narodenej XX. O. XXXX, H.E. Š., L. C. XX, 15/ K. G., narodenej XX. G. XXXX, H. Š., L. XX, 16/ W. L., narodenému XX. K. XXXX, H.Y. Š., Š. A. XXXX/X, 17/ G. B., narodenej XX. C. XXXX, R. XX, 18/ L. E., narodenému XX. U. XXXX, R. XX, 19/ K. F., 20/ W. R., 21/ G. R.Á., rod. K., žalovaní 19/ - 21/ na neznámom mieste, v konaní zastúpení Slovenským pozemkovým fondom, Bratislava, Búdková 36, 22/ L. E., narodenému XX. K. XXXX, R. XXX, 23/ G. F., narodenému XX. C. XXXX, R. XXX, 24/ C. K., narodenej XX. G. XXXX, R. XX, 25/ G. D. F., narodenému XX. E. XXXX, A. XX, 26/ D. C. F., narodenej XX. E. XXXX, A. XX, 27/ G. E., narodenej XX. G. XXXX, L. XXX, 28/ G. F., narodenému XX. K. XXXX, A. XX, 29/ G. G., narodenému XX. U. XXXX, R. XX, 30/ K. C., narodenej XX. G. XXXX, E., L. XXX/XX, 31/ G. G., narodenej XX. K. XXXX, D., D. L. X, 32/ Y. Ž., narodenej XX. C. XXXX, D., E. XXXX/XX, 33/ Š. F., narodenému XX. G. XXXX, zomrelému XX. N. XXXX, naposledy A., Q. N. XXXX/XX, 34/ H. F., narodenému XX. C. XXXX, D., G. Č. XX, 35/ L. F., narodenej XX. K. XXXX, R. XXX, 36/ G. Š., D., G. X, žalovaní 7/ - 18/ - 22/ - 36/ zastúpení spoločným zástupcom H. F., o určenie vlastníckeho práva s príslušenstvom, vedenom na Okresnom súde Prešov pod sp. zn. 20C/65/2007, o dovolaní žalobcov 1/ a 2/ proti rozsudku Krajského súdu v Prešove z 23. novembra 2022 sp. zn. 2Co/10/2022 takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Prešove z 23. novembra 2022 sp. zn. 2Co/10/2022 z r u š u j e a v e c m u v r a c i a n a ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Prešov (ďalej aj „súd prvej inštancie“ alebo „okresný súd“) rozsudkom z 05. novembra 2021 sp. zn. 20C/65/2007 žalobu zamietol (I. výrok), žalovaným nárok na náhradu trov konania

nepriznal a vyslovil, že žalobcovia nemajú právo na náhradu trov konania (II. výrok). Na odôvodnenie rozhodnutia súd prvej inštancie uviedol, že žalobcovia sa po pripustení zmeny žaloby domáhali určenia, že žalobca 1/ je výlučným vlastníkom nehnuteľností zapísaných na LV č. XXX, a to parcela C KN č. 262/2 o výmere 174 m² - zastavaná plocha a nádvorie, parcela C KN č. 262/1 o výmere 757 m² - zastavané plochy a nádvorie a parcela C KN č. 266/2 o výmere 67 m² - zastavané plochy a nádvorie, v katastrálnom území R. a že žalobca 2/ je výlučným vlastníkom nehnuteľnosti zapísanej na LV č. XXX, a to parcely C KN 261 o výmere 761 m² - záhrady v katastrálnom území R.. Žalobcovia začiatok plynutia držby odvodzovali od svojich rodičov a prarodičov, ktorí mali nehnuteľnosti užívať od nepamäti. Neskôr v priebehu konania uviedli, že v roku 1958 odkupoval predmetné nehnuteľnosti ich otec K. F. a C. F. od G. G., Š. G. a C. U., k čomu predložili aj kúpnu zmluvu. Okresný súd dôvodil, že žalobcovia sa domáhajú určenia, že sú výlučnými vlastníkami nehnuteľnosti a nie, že ich právny predchodca bol ku dňu smrti vlastníkom nehnuteľnosti, resp., že nehnuteľnosti patria do dedičstva. Žalobcovia počas konania netvrdili, na základe akého nadobúdacieho titulu vstúpili do držby. Nepreukázali právny titul užívania nehnuteľností, resp. nadobudnutie sporných nehnuteľností vydržaním, nakoľko nepredložili žiadne relevantné dôkazy a neuviedli žiadne skutkovo významné okolnosti o tom, že vstúpili na základe určitej relevantnej právnej skutočnosti do ich oprávnenej držby. Žalobcovia v priebehu konania preukazovali vstup do držby ich predka, nepreukázali však svoj vstup do držby. Neuniesli tak dôkazné bremeno a nepreukázali dobromyseľnosť držby od počiatku, ani objektívny vstup do držby v súlade s platnou právnou úpravou. Predložené čestné prehlásenie niektorých podielových spoluvlastníkov nepostačuje na preukázanie oprávnenosti držby. Súd prvej inštancie dodal, že aj samotní žalobcovia tvrdili, že v konaní sp. zn. 13C/68/88 si W. F. svoje nehnuteľnosti riešil žalobou o vydržaní z roku 1988 tak, že žiadal, aby nehnuteľnosti boli určené do dedičstva po C. F. (brat otca žalobcov, ktorý mal s otcom žalobcov odkupovať nehnuteľnosti) a nie, aby bol určený za výlučného vlastníka. Súd prvej inštancie záverom uviedol, že vo veci vykonal všetky navrhnuté dôkazy, pričom vykonaným dokazovaním nebola preukázaná dobromyseľnosť držby ako jedna z podmienok pre nadobudnutie vlastníckeho práva vydržaním, preto žalobu zamietol. O trovách konania okresný súd rozhodol podľa § 255 ods. 1 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“). Žalovaní boli v konaní úspešní v celom rozsahu, no nakoľko im v konaní žiadne trovy nevznikli, okresný súd im nárok na náhradu trov konania nepriznal. Žalobcovia ako neúspešná strana nemajú právo na náhradu trov konania.

2. Krajský súd v Prešove (ďalej len „odvolací súd“) na odvolanie žalobcov rozsudkom z 23. novembra 2022 sp. zn. 2Co/10/2022 potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie postupom podľa § 387 ods. 1, 2 CSP a stranám sporu nepriznal náhradu trov odvolacieho konania. Odvolací súd dospel k záveru, že vo veci bol v dostatočnom rozsahu zistený skutkový stav a zo zistených skutočností súd prvej inštancie vyvodil aj správny právny záver. Odvolací súd si osvojil náležité a presvedčivé odôvodnenie rozhodnutia súdu prvej inštancie, na ktoré odkázal a na zdôraznenie vecnej správnosti rozhodnutia v súvislosti s odvolacími námietkami doplnil nasledovné dôvody. V posudzovanom prípade podľa vyjadrení žalobcov nehnuteľnosti tvoriace predmet konania začali v dávnej minulosti (asi od roku 1900) užívať ich právni predchodcovia, neskôr tvrdili, že nehnuteľnosti odkupovali ich právni predchodcovia kúpnu zmluvou zo 06. novembra 1957, predmetom ktorej však bola iná nehnuteľnosť, parcela mpč. 48, vedená v PK č. 131, kat. úz. R. (č. l. 342). Žalobcovia preukazovali vstup do držby ich právnych predchodcov k predmetným nehnuteľnostiam, kedy mohla zákonom určená vydržacia doba uplynúť ešte v dobe platnosti Občianskeho zákonníka č. 141/1950 Zb. Súd prvej inštancie v tejto súvislosti správne zdôraznil, že žalobcovia v priebehu konania nepredložili žiadne relevantné dôkazy a neuviedli žiadne skutkovo významné okolnosti o tom, že na základe určitej relevantnej právnej skutočnosti vstúpili do oprávnenej držby sporných nehnuteľností, keďže v konaní žiadali určiť vlastnícke právo k predmetným nehnuteľnostiam vo vzťahu k ich osobe a nedomáhali sa z tohto titulu určenia, že nehnuteľnosti patria do dedičstva po ich právnych predchodcoch. Odvolací súd skonštatoval, že výlučné vlastnícke právo právnych predchodcov žalobcov k prejednáványm nehnuteľnostiam nebolo zapísané v pôvodnej pozemkovej knihe ani neskôr v príslušnom katastri nehnuteľností. Keďže žalobcovia nepreukázali nadobudnutie sporných nehnuteľností tvrdeným vydržaním, súd prvej inštancie opodstatnene z tohto dôvodu žalobu ako nedôvodnú zamietol. O trovách odvolacieho konania odvolací súd rozhodol podľa § 396 ods. 1 v spojení s § 255 ods. 1 CSP. Uviedol, že s ohľadom na výsledok odvolacieho konania

žalobcovia nemajú nárok na náhradu trov a žalovaní si v tomto štádiu konania náhradu trov neuplatnili.

3. Proti uvedenému rozsudku odvolacieho súdu podali dovolanie žalobcovia 1/ a 2/ (ďalej aj „dovolatelia“) tvrdiac dovolacie dôvody v zmysle § 420 písm. f) a § 421 ods. 1 písm. b) a c) CSP. Dovolací dôvod v zmysle § 420 písm. f) CSP je podľa dovolateľov preukázaný tým, že odvolací súd sa v odôvodnení rozsudku vôbec nezaoberal ich odvolacími dôvodmi, ktoré sa týkali pokračovania v držbe po právnom predchodcovi a dobromyseľnosti. Súd prvej inštancie aj odvolací súd len všeobecne uvádzajú podmienky inštitútu vydržania. Nesprávne právne posúdenie veci malo spočívať v tom, že súd prvej inštancie nesprávne aplikoval ustanovenia Občianskeho zákonníka o vydržaní vlastníckeho práva, keď nezapočítal oprávnenú držbu právnych predchodcov žalobcov, ale dospel k právnomu záveru, že vec je potrebné určiť do dedičstva. Dovolatelia argumentovali, že celý čas po smrti predchodcov pokračovali v užívaní predmetných parciel a boli v dobrej viere, že im tieto patrili a patria. Určením do dedičstva sa bude celá vec zbytočne predlžovať a v konečnom dôsledku nemôže byť dedičom nikto iný ako dovolatelia - deti K. F., ktorý vec kúpil v r. 1957 so svojim bratom C. F.. Dovolatelia nastolili právnu otázku, „či právny nástupca potrebuje samostatný titul na vstup do držby právneho predchodcu alebo stačí len, že titul nadobudnutia vlastníckeho práva vydržaním svedčí právnomu predchodcovi (v danom prípade kúpna zmluva z r. 1957) a právny nástupca vstúpi do držby bez výslovne uvedeného právneho titulu na základe domnelého, putatívneho titulu, ktorým je v danom prípade tá skutočnosť, že žalobcovia sú deťmi K. F. a svedčí im titul dedenia, aj keď dedičské konanie ohľadne sporných nehnuteľností, ktoré sú predmetom tohto sporu ešte neprebehlo.“ Právne posúdenie súdov nižších inštancií, že dovolatelia potrebujú samostatný explicitný titul na vstup do držby a nemôžu plynule pokračovať vo vydržaní, keď právny titul mal ich právny predchodca - otec K. F., považujú dovolatelia za nesprávne. Toto nesprávne právne posúdenie veci úzko súvisí aj s právom na spravodlivý proces podľa čl. 6 Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, nakoľko nedostatočné odôvodnenie rozsudku súdu sa považuje za porušenie práva na spravodlivý proces, ktoré tvorí absolútny základ právneho štátu. Na základe uvedených dôvodov dovolatelia navrhli, aby dovolací súd zrušil rozsudok odvolacieho súdu spolu s rozsudkom súdu prvej inštancie a vec vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie a rozhodnutie.

4. Žalovaní 22/ až 36/ vo vyjadrení k dovolaniu na margo vady konania podľa § 420 písm. f) CSP uviedli, že obsah spisu v ničom neopodstatňuje tvrdenie, že odvolací súd, resp. i súd prvej inštancie svoje rozhodnutie neodôvodnil spôsobom zodpovedajúcim zákonu. Dovolanie v zmysle § 421 ods. 1 písm. b) a c) CSP nie je taktiež podľa názoru žalovaných riadne odôvodnené. Žalobcovia neunesli dôkazné bremeno o tom, že sporné nehnuteľnosti nadobudli ich právni predchodcovia do svojho vlastníctva/spoluvlastníctva. Dovolanie navrhli odmietnuť, prípadne zamietnuť.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po predložení spisu na rozhodnutie o dovolaní skúmal, či sú splnené procesné predpoklady, za ktorých môže uskutočniť dovolací prieskum. Dospel k záveru, že tieto predpoklady nie sú dané.

6. Podľa § 438 ods. 1 CSP na konanie na dovolacom súde sa primerane použijú ustanovenia o konaní pred súdom prvej inštancie, ak tento zákon neustanovuje inak.

7. Podľa § 161 ods. 1 CSP ak tento zákon neustanovuje inak, súd kedykoľvek počas konania prihliada na to, či sú splnené podmienky, za ktorých môže konať a rozhodnúť („ďalej len procesné podmienky“).

8. Ustanovenie § 161 ods. 1 CSP ukladá súdu povinnosť v každom štádiu konania prihliadať na to, či sú splnené zákonom stanovené podmienky, za ktorých môže konať a rozhodnúť tak, aby súdne konanie mohlo prebehnúť v súlade so zákonom a aby súd v súlade so zákonom mohol tiež rozhodnúť. Medzi základné procesné podmienky, na ktorých splnenie má súd povinnosť prihliadať aj bez návrhu počas celého konania, patrí podmienka procesnej subjektivity, t. j. spôsobilosti osoby byť stranou sporu. Spôsobilosť byť stranou sporu znamená mať procesné práva a povinnosti, ktoré jej zákon priznáva, resp. ukladá. Predpokladom procesnej subjektivity je hmotnoprávna subjektivita vo význame mať práva a povinnosti podľa hmotného práva. Hmotnoprávna spôsobilosť mať práva a povinnosti vzniká u

fyzických osôb narodením, prípadne počatím, ak sa dieťa narodí živé a zaniká smrťou fyzickej osoby, prípadne jej vyhlásením za mŕtvu (§ 7 zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov).

9. Procesnú subjektivitu má ten, kto má spôsobilosť na práva a povinnosti; inak len ten, komu ju zákon priznáva (§ 61 CSP).

10. Podľa § 420 písm. b) CSP dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu.

11. Najvyšší súd lustráciou v Registri obyvateľov Slovenskej republiky zistil, že žalovaný 33/ Š. F., narodený XX. G. XXXX, naposledy bytom A., Q. N. XXXX/XX, zomrel XX. N. XXXX, teda ešte skôr, než odvolací súd vydal dovolaním napadnutý rozsudok (23. novembra 2022). Odvolací súd tak konal so zomrelou stranou sporu, ktorá nebola nositeľkou procesnej subjektivity, a tým zaťažil svoje konanie a rozhodnutie vadou zmätočnosti podľa § 420 písm. b) CSP. Dovolací súd preto rozhodnutie odvolacieho súdu zrušil (§ 449 ods. 1 CSP) a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 450 CSP).

12. Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP).

13. Nad rámec uvedeného dovolací súd poznamenáva, že v rámci sporu o určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnosti (napr. aj z titulu vydržania) nie je možné riešiť otázky dedičského práva (a to ani predbežne). Vo všeobecnosti skutočnosť, či určitá osoba nadobudla nehnuteľnosť dedením po poručiťovi, je predmetom osobitného dedičského konania, ktoré vykonáva notár ako súdny komisár v súlade s ustanoveniami Civilného mimosporového poriadku.

14. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.